

„Критикари се мислят за Господ”

автор: Вера Чалъкова

Снимка: Дафинка Стоилова

С министъра на културата Вежди РАШИДОВ разговаря Вера Чалъкова

- Г-н **Рашидов**, чуха се упреци, че във време на криза сте се ангажирали с екстравагантен по мащаби проект - Българския Лувър, който ще глътне над 20 милиона лева. С какви аргументи ще оборите скептиците?

- Интересно е да се вгледаме кои са тези, които критикуват и защо. Тъжно е, когато критиката е от хора, които живеят с мисълта, че Господ ги е определил непрекъснато да наставляват обществото, да казват кой “да” и кой - “не”. И то хора, които не са посадили дори едно дръвче, освен в собствения си двор. Подлостта не е порок - тя е човешко качество, но е неприятно, когато се превърне в свинщина и затова по хигиенни съображения няма да коментирам. Предпочитам да говорим за нещо по-важно и по-градивно.

- Гаф ли беше репликата ви, че бихте поставили бюстовете на хората, допринесли за осъществяването на проекта, на фасадата на Българския Лувър?

- Защо не? Ако тези хора са създали и изградили нещо за поколенията? Но нека построим това, което сме започнали, и тогава да обсъждаме подробности от живота. Да не забравяме, че близо 20 години върху съдбата на тази сграда (б. р. бившето ВМЕИ) се упражняваха какви ли не словесни и активни мероприятия - то не бяха апетити за банки, за бизнес учреждения, турски хотели и какво ли още не... Какво по-хубаво от това, че най-накрая има общо разбиране това да бъде един голям, прекрасен музей на нашата култура завинаги. По стените му да стоят най-хубавите произведения на българския талант от XII век досега. Проектът бе подкрепен с овации и от великия архитект Жан Нувел. Убеден съм, че мястото на едно произведение на изкуството е на стената, където има визуален контакт с публиката, а не в мазета и депа, във влажни и тъмни помещения. Докато във всички световни столици царски дворци, замъци и

огромни сгради са предоставени за музеи на пластичните изкуства, единствено ние сякаш по презумпция сме против създаването на музей с особена важност за обществото. Има една максима: Без значение какво е времето и кога, докато животът е жив, по-добре е да създадеш нещо - дори и малко, отколкото нищо.

- На какъв етап е проектът?

- Има решение на правителството с ясното разбиране какви ще бъдат дивидентите от създаването на музея. Обявен е конкурс за първата фаза, готово е и заданието за конкурса за идеен проект. Всички следващи етапи, както изисква законът, също ще бъдат с конкурс, който ще бъде обявен в сайта на Агенцията за обществени поръчки.

- Заявихте решимостта си да направите радикална реформа в културата. Ще успеете ли да стигнете докрай при мощния отпор на различни гилдии?

- Когато говорим за реформи в културата, нека не си въобразяваме, че те трябва да бъдат направени заради самата реформа. Според мен реформа не означава да бъде унищожено нещо, а да се промени онова, което е закостеняло във времето и не може да се вмести в новите изисквания. Реформата трябва да гарантира такива условия за развитието на таланта, че нивото на продукта в културата да бъде високо. Бих могъл да кажа, че в културата голяма част от сферите са се самореформирали - например пластичните изкуства от 20 години са на реалния пазар и не случайно се увеличава броят на частните галерии. Литературата, издателствата - също. За киното има закон и то реално е на творческия пазар. Единственото обезпокоително като факт е голямото количество театри и различната им продуктивност. Това притеснение съществува в средите на самите творци и тъй като реформата засяга живота и съдбата на много хора, аз в никакъв случай не бих позволил тя да се направи недоброръчително. Точно обратното - трябва самите театрални и музикални дейци да имат куража, достойнството и смелостта да направят тези промени. Реформата се отнася до тяхното бъдеще и до тяхното развитие като големи творци.

- Как ще изглежда българският театър след реформата?

- Ще ви отговоря с един пример: Театърът на Балтимор, който не кадрува кой да му е директор или колко да получават артистите, за които е немислимо да получават колкото колегите си на Бродуей, играе сърцато с голямата цел - да бъде забелязан и поканен на Бродуей. Бих се радвал, ако след реформата видим нещата и в България така.

- Голям смут в театралната гилдия внесе идеята театрите да станат държавни културни предприятия.

- Държавните предприятия са само една от формите, които са практика в европейските държави. Вариантите са много, нека бъде избран най-добрият според исканията на нашите творци. В 12-милионна Гърция има една опера, 3 национални театъра, 10 общински театъра и 185 частни.

Ще дам и друг пример, за да бъде по-ясен: Италия със своите 60 милиона жители, има 5 опери, 3 национални театъра, общински и частни театри. Да погледнем и себе си - в една 6-7 милионна България имаме 41 държавни театъра, 2 държавни опери, една

държавна оперета, 4 държавни оперно-филхармонични дружества, 3 държавни музикално-драматични театъра, 5 държавни филхармонии и немалко частни театрални формации. И всички държавни сценични институти лежат на гърба и върху данъците на хора, които по осем часа на ден работят за заплата от 400 лева. Всеки би се притеснил от това статукво.

- След Музикалния театър и Старозагорската опера си позволи да гони новоназначения си директор. Докъде се простират правата на артистите и защо позволихте това да се случи?

- Аз изпълних задълженията си точно както повелява законът. А самоуправството принуди законно избрания директор да дойде и да си подаде оставката. Странното е, че и в двата случая нямаше синдикални искания - артисти не стачкуваха за заплати и издръжка, които са им осигурени от държавата, а решиха да играят ролята на принципала, който единствен може да решава кой да е директор. За мен е важно тези артисти да не стават известни с кръсъците си по улицата, с които да бъдат забелязани и от медиите, а с играта си на сцената. За съжаление второто е като че ли по-трудно. Мисля, че е редно тези артисти да си отворят трудовите договори и да видят какво са подписали - че имат ангажимент да играят, да пеят, да танцуват на сцената, а не да кадруват. Но какво да се прави - домашни истории...

- Колко свои творби ще изложите в Българския Лувър?

- Откакто съм завършил Академията, Националната галерия притежава всичко на всичко 3 мои мънички скулптури от най-ранните ми години - те са моя първи "опит за летене"... Така че нека никой да не е обезпокоен. Аз съм един от известните български скулптори, чиито творби не са купувани от Националната галерия от близо 40 години насам, за разлика от други, както и нямам нито един паметник в собствената си страна, за разлика от други и както се надявам, че и в бъдеще няма да имам, за разлика от други. Онова, което е хубаво, е че емоционалният ми изблик да нарека бъдещия музей Българския Лувър бе не за друго, а защото България може да се сдобие с над 23 хиляди кв. метра изложбена площ и да извадим от депата над 70 хиляди творби, за да ги "подарим" на хората, които обичат изкуството. Да гарантираме на идните поколения, че са потомци на талантлив народ. А колкото до името на музея - ще има време да изберем за него звучно българско име.

- Надделява ли министър Рашидов над твореца Рашидов?

- Успелият министър е творец. Най-важното е, когато си отивам, да видя създаденото от мен, очите ми да го "пипнат". Националният музей не е за мен, Вежди Рашидов няма къде да го отнесе. Когато съм приел тези две казарми (един мандат е два войниклъка), съм стиснал ръката на моя премиер и съм казал: Да, споделям с теб тази отговорност.

Да, има битка между министъра и твореца кой да надделее, често се карат. Понякога министърът удря едно рамо на артиста, който е по-фриволен: "Стой, спазвай законите. Чакай, ще те бият през главата".

Артистът напъва напред, министърът казва: "По-бавничко, яваш". За 8 месеца усетих, че станах по-екипен, по-дисциплиниран. Сега нося отговорност за много хора и не си позволявам да говоря както говореше свободният Вежди. Но каквото имам да кажа, го

казвам. Просто не мога да бъда толкова красиво арогантен, колкото би се искало на един читател.